

NEKROLÓG

In memoriam Szűcs István

Szűcs István 1944. szeptember 18-án született Kisigmádon. Rögön az élet sötét oldalával találkozott, az emberek a háború borzalmaival éltek együtt, édesapja katonai szolgálatban, majd német és amerikai fogságban volt. Értelme éppen csak nyiladozni kezdett, amikor elveszítette édesanyját. Végül, édesapja újra nősülése után, nagyon szerényen, de boldog, szerető családban éltek két testvérével együtt, apja családi kisbirtokán. A kötelező beadási rendszer és a szövetkezetesítés fájdalmi erőssé tették, a munka az élete részévé vált. A család a mezőgazdaságtól nem szakadt el, édesapja mezőőrként dolgozott a helyi termelőszövetkezetben, felesége családja révén ugyancsak erős érzelmi szálak kötötték az agrár- és élelmiszer-gazdasághoz.

Általános iskoláit Kisigmádon kezdte, és Nagyigmádon fejezte be. A közgazdasági pályája a komáromi Széchenyi István Közgazdasági Technikummal kezdődött. Tanulmányait érettségi után a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemen folytatta, ahol okleveles közgazdász végzettséget szerzett 1966-ban. További pályája során a közgazdaságtudomány művelése iránti elkötelezettsége és a mezőgazdaság szeretete összefonódott. Tudományos fokozatait eredményező munkáival hozzájárult a mezőgazdasági termőföldek gazdasági értékelése elméletének továbbfejlesztéséhez, a korszerű matematikai-statisztikai módszerek alkalmazásához, elemezte a földtulajdon és földhasználat makroökonómiai kér-

déseit, ágazatfejlesztési modelleket dolgozott ki, vizsgálta a munkatermelékenység és az ár-érték viszonyok alakulását.

Munkáját az országos Szőlészeti és Borászati Kutató Intézetben kezdte. 1973-ban, 29 évesen szerezte meg kandidátusi fokozatát. Utána a MÉM Statisztikai és Gazdaságelemző Központba (STAGEK) került, ahol gyorsan haladt a ranglétrán a főosztályvezetőségig, de még gyorsabb volt a tudományos előrehaladása. A fiatal, szerény és szorgalmas tehetséget a tudományban már elismerést szerzett intézetvezetők támogatták, mint ahogy ő is jó szívvvel, önállóságukat is biztosítva egyengette beosztottjainak pályáját. A STAGEK korszaka 43 évesen az akadémiai doktori címmel ért véget. A következő állomás a MÉM Kutatói Főosztálya, ahol csillogtathatta tudományszervezői, kapcsolatteremtői képességét. Mindig nyitott, segítőkész, briliáns ötletekkel teli emberként széles kapcsolatot épített ki a hazai és nemzetközi kutatóintézetek és egyetemek szakembereivel, segítette a hálózatok fejlesztését, tartós kutatási kapcsolatok kiépítését, helyet adva ezekben vállalati vezetőknek, gyakorlati szakembereknek is. Igazi „brainstorming” összejöveteleket szervezett, amelyek nagy hatással voltak az agrárgazdasági kutatások prioritásainak meghatározására.

A rendszerváltás után úgy döntött, hogy visszatér a kutatói pályára. Az Agrárgazdasági Kutató és Informatikai Intézet tudományos tanácsadója, osztályvezetője, majd

tudományos igazgatóhelyettese lett. Nagy hozzáértéssel, munkatársai szeretetével és tiszteletével körülvéve végezhetette az intézet főleg alkalmazott kutatásainak irányítását, miközben komoly erőfeszítéseket tett az alapkutatások szükségességének elismeretéseért. Itt írta meg *A föld ára és bére* című munkáját, amire a piacgazdaságra való áttérés idején rendkívül nagy szükség volt. Ebben a tudományos elméleti és erősen módszertani megalapozás mellett a földtulajdonosok, gazdák azon mindennapi kérdésére próbált választ adni, mennyit is érhet az adott földterület a piacon.

Élmény volt számára az üzemek látogatása, a vidék járása, ezek segítették a megoldásra váró problémák felismerését, a kutatási célok megalapozottságát. A rendszerváltás, majd az EU-csatlakozás új kihívásokat jelentett az ágazatnak, a különböző méretű vállalatoknak, vállalkozásoknak a piacgazdaság viszonyai között, élesedő versenyben kellett életben maradniuk, versenyképessé válniuk. A szükséges tapasztalattal és megfelelő gazdasági ismeretekkel nem rendelkező vezetők szívesen hallgatták meg Szűcs István mint jó ismerős vagy barát tudományosan megalapozott tanácsait. A sok-sok informális kapcsolatból néhány hivatalos tisztséggé is vált. Több vállalatnál lett tanácsadó, felügyelő bizottsági tag vagy éppen annak elnöke.

1999-ben felkérést kapott a Gödöllői Agrártudományi Kara Egyetem (2000-től Szent István Egyetem) Gazdaság- és Társadalomtudományi Karán a Gazdaságelemzési és Módszertani Intézetének vezetésére. Az intézet profilja később a közgazdaságtudománnyal és a jogi képzéssel bővült, ahol intézetigazgatói, tanszékvezetői feladatokat látott el nyugdíjazásáig, 2014-ig. A katedra számára egyet jelentett a hallgatók tiszteletével, a tehetséggondozás mellett mindig volt ideje a gyengébb teljesítményt nyújtók segítésére is, akik nevelésének eszköze a dicséret, a biztatás volt. A modern matematikai-statisztikai módszereket nem

csak az oktatásba vezette be, de tudásátadásával, a kutatás iránti elkötelezettségével, a fiatalok, a tapasztalatlanabbak felkarolásával új lendületet és irányt adott az intézeti és kari kutatásoknak. Személyisége és emberi nagysága az egyetemi katedrán teljesedett ki igazán, oktatott, kutatott, példamutatósával nevelt professzorként, intézetigazgatóként, kutatási dékánhelyettesként és a doktori iskola vezetőjeként egyaránt. Jövőorientált, barátságos, az igazságot szerető és kereső emberként munkatársai bizalmát gyorsan elnyerte, választott tagja lett az Egyetemi Tanácsnak, a Kari Tanácsnak és több olyan bizottságnak, ahol a kollegák szakmai és anyagi elismeréséről döntöttek.

2000-ben az új típusú doktori iskolák megalakulásakor alapító tagként működött közre a Gazdálkodás- és Szerveztudományi Doktori Iskola létrehozásában. 2002–2014 között annak vezetőjeként jelentős erőfeszítéseket tett, hogy az iskola az ország legjobbjai közé emelkedjen, és nemzetközileg is ismertté váljon. A tudományos utánpótlás-nevelésben betöltött szerepe nem fejezhető ki az ODT honlapján szereplő adatokkal (14 PhD- és 7 sikeres kandidátusi fokozat), mert szinte valamennyi doktorandusz témavezetője volt. A doktoranduszok vizsgái inkább az atyai jótanácsokkal, biztatásokkal és szakmai segítségnyújtással fűszerezett, barátságos beszélgetésekre hasonlítottak. Minden disszertációt átnézett, hozzájárult azok módszertani, de akár stilisztikai javításához is.

Élete nem szűkölködött megérdemelt elismerésekben sem, ezek mindegyikét nagy megtiszteltetésnek érezte, örömmel fogadta. Legmagasabb kitüntetése a Magyar Érdemrend Lovagkeresztje kitüntetés, amit 2014-ben, nyugdíjba vonulásakor vehetett át. Professzori tevékenységét legjobban kifejező elismerése, a kutatók sokasága által is használt, agrártudományi jellegű egyetemek vezető statisztikusainak közreműködésével készült, *Alkalmazott statisztika* könyvért járó Nívódíj. A sok intézményi,

társintézményi elismerés, egyetemi és kari kitüntetés közül szívéhez legközelebb a PhD-hallgatók által alapított, a Professor úr elismerését, neki szóló köszönetüket kifejező, Arany Rózsa elismerés állt. A GTK egészére kisugárzó, a fejlődést elősegítő munkáját a kar legnagyobb kitüntetésével a Pro Fakultate Emlékéremmel ismerték el. A kiváló pedagógusi, hallgató központú oktatói munkájának és vezetői tevékenységének elismeréseként kapott Professor Emeritus címet 2014-ben.

A Szent István Egyetem Doktori Tanácsa mellett tagja volt a Budapesti Corvinus Egyetem, a Kaposvári Egyetem és a Debreceni Egyetem Agrárcentrum Doktori Tanácsának is. Rendszeresen részt vett az MTA Doktori Bíráló Bizottságának munkájában bírálóként és a bírálóbizottság elnökeként. 1986-tól az MTA Agrárközgazdasági Bizottságának titkára, 1998-tól 2008-ig elnöke, majd – haláláig – tiszteletbeli elnöke volt. Tagja volt az agrárközgazdászok világ és európai szervezetének. Szervezője, szervezőbizottsági tagja, szekció elnöke és előadója volt a hazai és nemzetközi konferenciáknak. Gondolatait, tudományos eredményeit könyvek, könyvfejezetek és rangos hazai és nemzetközi folyóiratok őrzik.

A szakmai közösség kiválóságainak elismerését jelentette számára az akadémiai levelező tagságra való ajánlás. Tudományos munkája elismerésének erről a lehetőségéről lemaradt, de örök optimista révén nem keseredett el, munkakedve töretlen maradt, és örömet jelentő munkája is akadt bőven. Önzetlenül támogatta mások szakmai előmenetelét, és szórta tudásának és a tudomány tiszteletének magjait a befogadó fiatalok körében. Ilyenek pedig akadtak bőven, végzett tanítványait megtaláljuk a felsőoktatási intézményekben, kutatóintézetekben és a gyakorlat számtalan területén becsülettel helytállva. Igazak rá Ady Endre szavai:

*„Ifjú szívekben élek, s mindig tovább
[...]*

Mert életem millió gyökerű”

Szűcs professzor úr önéletrajzi regényében (*Életem az életem*, 2014) megfogalmazta hitvallását, a „tanár igazi feladata [...] az ismeretalkotás és a tudás átadásának művészi rangra emelése”.

Szűcs István hatalmas szolgálatot tett az agrárközgazdászok közösségének összetartásáért. Professzorként sem szűnt meg benne a kutatás, a problémafelismerés és annak mások javát (és nem önző kutatói elismerést) szolgáló megoldása utáni vágy. Olyan kutatási témákat ötlött ki, olyan témákra pályázott (és nem sikertelenül), amelyek megvalósításába bevonhatta a szakma nagyjai mellett a fiatalokat is.

Kutatási programjai közül talán legjelentősebbek az országosan is kiemelt Nemzeti Kutatási és Fejlesztési Program (NKFP-2001/4/12, NKFP-2004/04/14 és NKFP-2004/04/15), „A magyar mezőgazdaság nemzetközi versenyképessége” és „A hatékonyság a mezőgazdaságban” című programok voltak. A kutatások megvalósítására alakult konzorcium vezető intézménye a SZIE Gazdaság- és Társadalomtudományi Kara, vezetője dr. Szűcs István, egyetemi tanár, az MTA doktora volt. A konzorcium tagjai a Budapesti Közgazdasági és Államigazgatási Egyetem Agrárközgazdasági és Vidékfejlesztési Tanszéke, a Róbert Károly Főiskola, a Kaposvári Egyetem Ökonómiai és Szervezési Intézete, a Debreceni Egyetem Agrárközgazdasági és Vidékfejlesztési Intézete, a Nyugat-magyarországi Egyetem Agrárökonómiához kapcsolódó intézetei. A második projektben már részt vett az Agroprodukt Mezőgazdasági Termelő és Értékesítő Rt és a NÁXOSZ, Kereskedelmi, Szolgáltató és Kutatási Kft, valamint az Agroinform Kiadó is. A konferenciaelőadások, folyóiratcikkek mellett az eredmények 9 önálló kötetben és két összefoglaló, 49 szerző közreműködésével készült, magyar és egy angol nyelvű zárókötetben jelentek meg. A kutatások eredményei sok kollégának hozzájárultak a szakmai előmeneteléhez,

született MTA doktori pályamunka és PhD-munkák egész sora is épült rá, vagy kapcsolódott hozzá. Szűcs István nemcsak maga szervezett konzorciumot, de más, az agrárszakma megoldandó, átfogó kérdése-
ihez kapcsolódó kutatási programokhoz is örömmel hívták résztvevőnek. Az NKFP-2004-04/15-ös program az aranykorona földminősítési rendszer leváltását szolgáló, korszerű alapokon nyugvó földminősítési rendszer kidolgozását célozta meg. Az új értékelési rendszer kidolgozását az MTA-TAKI munkatársai koordinálták, a SZIE GTK konzorciumi tagként a közgazdasági értékelést végezte.

Nehéz lenne teljes körűen felsorolni az elnyert pályázatait, az FVM, OTKA, KAC, EU6, EU7, INNOCSEKK és TÁMOP kutatási programok eredményeit, de biztosan elmondható, hogy a résztvevők száma sok és a termés is bőséges.

Szűcs István 1992-től tagja volt a Gazdálkodás szerkesztőbizottságának, 2011-től a folyóirat Tudományos Tanácsadó Testüle-

tének munkáját segítette. Elkötelezettségével, tapasztalatával és írásaival hozzájárult az agrárközgazdaság vezető folyóiratának sikeréhez.

2002 és 2004 között elnöke volt – az Agrárközgazdasági Intézet által alapított és kiadott – *Studies in Agricultural Economics* című folyóiratnak. Számos szakfolyóirat munkáját is segítette bölcs tanácsaival, és a gyakorlat számára is hasznos írásaival gazdagította azokat.

A kutatómunkáról írta önéletrajzi regényében, hogy az „nem időhöz kötött, a 24 óra bármely pillanatában jöhet az ihlet és az alkotói kényszer”. Ez volt Ő maga, ha kipattant a fejből egy-egy briliáns ötlet, azt szép kézírásával azonnal papírra vetette, gépelés után, ahogy ő is mondta, már csak egy kis „kiigazításra” volt szükség. Az írás mestere volt, és sokunknak vált mesterévé.

Rendkívül sokoldalú volt, örömet lelte a horgászatban, vadászatban, kirándulásokban, baráti beszélgetésekben, társasági összejövetelekben, borozgatásokban és a

sportban. Személyiségéről, bölcsességéről, emberi jószágáról, lelki gazdaságáról, élet-szeretetéről, műveltségéről versesköteteit olvasgatva kaphatunk igazi képet: *Valaki hiányzik* (1998), *Csillagok szűrt fényében* (2002), *Szent Istvánnak fejet hajtva* (2003), *A változás örök hintájába zárva* (2007), *Rózsalángok melegében* (2010). Az író-olvasó találkozók, felolvasóestek kedves ajándékok és feledhetetlen élmények voltak számunkra. Köszönet értük!

Nem lenne teljes a kép, ha nem ejtenénk néhány szót családszeretetéről. Felesége, Rózsa és fiai, Robi, Isti és Laci, valamint unokái voltak számára a legfontosabbak, de testvérei és azok gyermekei is helyet kaptak szívében. Szüleit soha nem feledte. Verseiben nagy szeretettel fejezte ki hálóját mindannyiójuknak a létükért, szeretetükért, a közös élményekért.

Dr. Szűcs István, a professzor, a rendkívül tehetséges és elkötelezett kutató, a tudományszervező, példátlan segítőkészségű, mindenkiben az értéket kereső ember, az agrárközgazdasági társadalom nagy tiszteletnek örvendő meghatározó egyénisége, sokunknak és családjainknak barátja volt, és csak PISTA, csupa nagybetűkkel!

Kedves Pista! Köszönjük a sok tudást, élettapasztalatot, élményt, melyeket megosztottál velünk, melyekkel gazdagabbá, mássá, jobbá tettél bennünket, olyan emberi értékeket képviseltél, amivel sokunk példaképévé váltál. Gazdag életpályád szakmai gyümölcseit ránk hagytad, emléünkben élni fog munkaszereteted, alaposágod, szakmai tisztességed és mások sikerének való örülni tudásod, azonban a közösségformáló, integráló szereped, barátságos tekinteted, az a néhány jó szó és a hogyanlétünkre vonatkozó őszinte kérdés, amit, bármennyire is siettél, találkozásunkkor felénk intéztél, nagyon fog hiányozni. Akik ismertünk, mind tudjuk, milyen jó ember voltál, az égiekben legyen veled tiszteletünk, szeretetünk. Nyugodj békében!

**A közvetlen munkatársak
nevében:
Farkasné Fekete Mária,
professor emerita**